

S čim se sooča LGBTIQ+ skupnost po enem letu vojne v Ukrajini?

Mineva eno leto od vdora ruskih sil na ukrajinsko območje, eno leto, odkar sredi Evrope divja vojna. LGBTIQ+ skupnost v Ukrajini se, tako kot njihove sodržavljanke_i, sooča s posledicami vojne, hkrati pa se soočajo tudi s specifičnimi problemi, ki so posledica sistemske zatiranosti LGBTIQ+ oseb v Ukrajini. Kot v vsaki katastrofi tudi v tej največje posledice občutijo najbolj ranljive marginalizirane skupine.

Vdor ruske vojske v Ukrajino je tamkajšnjo LGBTIQ+ skupnost prisilil v stanje visoke pripravljenosti, saj so kot marginalizirana družbena skupina, katere pravice, varnost in dostojnost Rusija konsistentno in brezsravno krši tudi na lastnih tleh, izpostavljeni posebej visokemu tveganju. Če imamo v mislih izjemno brutalen primer nasilja nad LGBTIQ+ osebami v Čečenski republiki leta 2017 in upoštevamo, da so se ob začetku ruske invazije pojavljale glasne špekulacije, da ruske enote operirajo s tako imenovanimi seznamami 'nevarnih' političnih nasprotnikov in LGBTIQ+ aktivistk_ov, lahko okoliščine, v katerih LGBTIQ+ skupnost v Ukrajini živi že leto dni označimo za skrajno ogrožajoče.

Ukrajina je istospolne odnose dekriminalizirala leta 1991 skupaj s številnimi drugimi državami nekdanje Sovjetske zveze, vendar LGBTIQ+ osebe v Ukrajini še zmeraj nimajo zagotovljenih številnih človekovih in socialnih pravic, predsodki, diskriminacija in družbena marginalizacija pa ostajajo. To v kombinaciji z vojnim stanjem je LGBTIQ+ osebam v Ukrajini prineslo specifične izzive. Kot so poročale LGBTIQ+ osebe, ki jih je prizadela vojna v Ukrajini, so bili nekateri tovrstni izzivi vezani na to, da so se transspolne osebe, katerih spolni markerji na osebnih dokumentih niso ustrezali njihovem spolu ali fizični podobi, srečevale s hudimi težavami na kontrolnih točkah, na mejnih prehodih, v sprejemnih centrih in v zdravstvenih ustanovah. Transspolne ženske, ki niso bile prepoznane kot take, so se soočale s prisilnim služenjem vojaškega roka, ki je v primeru vojnega stanja v Ukrajini obvezen za moške med 18. in 80. letom starosti. Transspolne in interspolne osebe so se soočale z oteženim ali onemogočenim dostopom do potrebne zdravstvene oskrbe, zdravil in postopkov, ki jih potrebujejo, prav tako so bile diskriminirane pri dostopu do varnih zatočišč z ustreznimi sanitarnimi prostori. Istospolni pari, ki so bežali iz Ukrajine, so se soočali s težavami, ki jih prinaša pravno neurejen in nepriznan status njihovih razmerij, tako v Ukrajini kot v nekaterih sosednjih državah, kar pomeni, da jih oblasti in organizacije, ki begunkam_cem nudijo podporo ne obravnavajo kot svojcev. Težave so se pojavljale tudi pri zagotavljanju združitve družine ali dostopa do začasne zaščite pri osebah, ki so bile v razmerju z partnerkami_ji, ki niso iz Ukrajine. Pomanjkljivo urejen status istospolnih partnerskih zvez pa je imel pomemben vpliv tudi na življenje LGBTIQ+ oseb, ki iz Ukrajine niso prebežale in so bile aktivno vključene v ukrajinske vojaške sile.

Tako na primer LGBTIQ+ osebe v primeru poškodbe ali izgube partnerke_ja v vojaških spopadih niso imele pravice do obiskov v bolnišnici, sprejemanja zdravstvenih odločitev za partnerko_ja ali dedovanja.

Trenutno stanje ima na odnos do LGBTIQ+ skupnosti v Ukrajini kontradiktoren učinek. Vojna je nasilje nad LGBTIQ+ osebami, specifično homofobijo in transfobijo postavila v perspektivo in ju prikazala kot trivialni. Sili nas, da kot najpomembnejšo vidimo zgolj in samo varnost ter blaginjo ljudi, in ne to, kakšna je njihova spolna identiteta ali usmerjenost. Oblast na primer podpira pozive aktivistk_ov, da bi bilo sedaj še posebej pomembno imeti vsaj neke vrste zakonsko podlago za sklepanje partnerstev in možnosti soodločanja o svojem partnerju, ne glede na to, katerega spola je. Hkrati pa so vsi postopki v tej smeri v mirovanju, dokler poteka vojna. Zato so LGBTIQ+ osebe v izjemno ranljivem položaju in so njihovi pozivi po ureditvi vsaj civilnega partnerstva ali zagotavljanju zdravstvenih izjem od obveznega vojaškega roka ponovno potisnjeni na dno prioritete oblasti.

Pozdravljamo izjemno mobilizacijo aktivistk_ov in nevladnih LGBTIQ+ organizacij, tako v Ukrajini kot v drugih evropskih državah, vključno s Slovenijo, v podporo osebam LGBTIQ+, ki jih je prizadela vojna v Ukrajini. Lokalne nevladne organizacije LGBTIQ+ so ustanovile namenska zavetišča za LGBTIQ+ begunke_ce, da bi jih zaščitile pred diskriminacijo, predsodki in nasiljem na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete tekom iskanja zavetja. Po letu vojne, z nekaj izjemami, vso LGBTIQ+ specifično pomoč zagotavljajo majhne organizacije in skupine LGBTQ+ na lastne stroške, tako finančne kot osebne. Če finančna ali druga otipljiva podpora za njihova prizadevanja prihaja izven Ukrajine, jo večinoma zagotavljajo organizacije LGBTIQ+. To ne pomeni, da osebe LGBTIQ+ na splošno niso imele koristi od širše humanitarne pomoči. Pomeni pa, da ta pomoč prihaja od že podhranjenih in deprivilegiranih virov, medtem, ko bi morala biti na agendi vseh humanitarnih akterjev, saj gre za vprašanje zaščite človekovih pravic. Izjemna solidarnost, ki so jo pokazale številne evropske države, ki sprejemajo ukrajinske begunce, naj zajame in prepozna posebne potrebe oseb LGBTIQ+ ter potrebe drugih marginaliziranih skupin, ki prihajajo na njihova ozemlja, ter zagotovijo, da pravni okvir in dejanska dostava humanitarne pomoči ustrezata takim potrebam.

Naša skupna pot naprej je konstantno iskanje rešitev na sistemski ravni, iskanje uspešnih praks mednarodne solidarnosti, doseganje premikov na področju LGBTIQ+ pravic in pravic drugih marginaliziranih skupin na mednarodni ravni ter odgovorna medsebojna pomoč.

Letošnji Festival Parada ponosa 2023 se bo posvečal prav temi mednarodne kvir solidarnosti ter predstavljanju izkušenj LGBTIQ+ oseb v Ukrajini. Sporočilo, ki ga želimo dati svoji skupnosti in našim zaveznicam_kom je, da se moramo zavedati, da so boji, ki jih bije ukrajinska LGBTIQ+ skupnost, boji, ki so tudi naši. Diskriminatorni zakoni morajo biti odpravljeni, zaščititi moramo najbolj ranljive skupine in živeti v zavedanju, da se lahko v takem položaju najdemo tudi me_i. Mednarodna solidarnost predstavlja način, kako lahko zaščitimo svoja življenja in pravice, onkraj trenutnega stanja in onkraj meja.

Dodatni viri:

https://www.unaids.org/en/resources/presscentre/featurestories/2022/may/20220503_litmus-test-of-civilization

<https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/lgbti-people-affected-by-the-war-in-ukraine-need-protection>

<https://www.ohchr.org/en/statements/2022/05/forcibly-displaced-lgbt-persons-face-major-challenges-search-safe-haven>

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/ukraine-protection-lgbti-and-gender-diverse-refugees-remains-critical-un>

<https://www.japantimes.co.jp/news/2022/08/28/world/social-issues-world/ukraine-lgbt/>

<https://www.opendemocracy.net/en/5050/russia-human-rights-violations-lgbtiq-gay-ukrainians-nash-svit/>

<https://www.washingtonpost.com/world/2023/01/07/russia-war-gay-persecution-homophobia/>

https://www.openlynews.com/i/?id=ffc00a6e-2542-460f-b376-56b6325e5072&fbclid=IwAR0T7IBRj27jFtokBizMgfxjws9CnQ_hpHYZlcWdLOxQilrKPjKFpXuGmVw